

Albert Sáez

[@albertsaezc](#)

'Cas Pujol,' ¿I com va començar tot?

L'exlíder de CiU passa d'"espanyol de l'any" a independentista proscrit

Més articles de l'autor

- [Costos i beneficis](#)
- [La Diada és un milió de coses](#)
- [Els Pujol i els Franco](#)

Dilluns, 18 d'agost del 2014

Jordi Pujol, expresident de la Generalitat, està a l'ull de l'huracà. L'explosió del '**cas Pujol**' es mira i remira per uns i per altres només en relació amb l'**independentisme** català. Però té molt a veure també, o sobretot, amb la corrupció i la revolta popular contra la casta de la transició. El notari López Burniol cita sovint una frase atribuïda a **Azaña** en què identificava tots els mals d'Espanya amb un grapat de famílies amb negocis que acampen als vessants del Butlletí Oficial de l'Estat. Segons el republicà, fa segles que són les mateixes. La seva penúltima operació de 'surfisme' polític va tenir lloc durant la transició. Bancs, companyies energètiques, constructores d'obra civil, un parell d'editors de premsa i uns quants més van sobreviure la dictadura en el camp empresarial i encara avui –impulsats per les privatitzacions de l'últim **Felipe González** i les liberalitzacions del primer **Aznar**-- copen les juntes d'accionistes i els consells d'administració d'una sèrie d'empreses convertides en multinacionals que han patit la crisi amb molta menor intensitat que les petites i mitjanes empreses gràcies al control que exerceixen sobre el BOE, també en democràcia. Ho explica magníficament **César Molinas** en el seu últim [llibre](#).

Per entendre les relacions d'aquestes famílies amb el poder franquista és molt recomanable veure la pel·lícula [La escopeta nacional](#), on un genial **Saza** interpreta un industrial –català, per descomptat-- que pretén aconseguir que un ministre publiqui un decret que obligaria a implantar el porter electrònic en tots els edificis de vivendes a

Espanya i aspira que els únics homologats pel Govern siguin els de la seva fàbrica. L'home es gasta una fortuna per sufragar una cacera en honor del ministre que, finalment, li demana un percentatge en la nova empresa a més de beneficiar-se la seva secretària.

La transició va ser tan modèlica que la van sobreviure gairebé tots els polítics franquistes --excepte els més significats-- i la totalitat dels jutges, els fiscals, els policies i... els empresaris com el de **La escopeta nacional**. Quan passen coses com les de **Pujol**, o com **Gürtel** o com **Pretòria** o com **Filesa** o com **Pallerols**, sempre em ve aquest assumpte a la memòria. Mai critico els que van fer la transició. Saldar-la sense trets mereix el silenci sobre tota la resta. Però els actes --tots-- tenen conseqüències encara que responguin a nobles propòsits. Del franquisme, la transició es va quedar amb el cap de l'Estat però també amb les elits de funcionaris i d'empresaris que van garantir la continuïtat d'una determinada manera de fer les coses a favor d'uns determinats interessos.

Els mateixos que anaven a les caceres aviat van aprendre el caràcter *lampedusià* de la transició. Per a això van comptar amb la ingenuïtat de la nova classe política. Atemorits pel pòsit franquista de la societat espanyola, el consens de la transició va partir de tres premisses fonamentals: no s'havia de passar comptes amb el passat, els partits democràtics havien de ser pocs i forts com ho havia estat la Falange i la democràcia no podia costar un duro als ciutadans, en aparença. La crisi ha posat en evidència aqueses tres claudicacions que les noves generacions ja no toleren, sobretot quan prenen formes hipertròfiques en assumptes com el rescat de **Bankia** i les autopistes radials de Madrid, el sobrecost de l'**AVE**, el frau dels **ERO** a Andalusia, les comissions de **Bárceñas** i la trama dels fills de **Pujol**.

La casta i el consens constitucional

Els draps bruts de la transició es van amagar rere l'eufemisme dels pactes d'Estat, el consens constitucional. **Fernando Abril Martorell** en nom de **Suárez**, **Alfonso Guerra** en el de **Felipe González** i **Miquel Roca** en el de **Pujol** van manegar el que era imprescindible: evitar la restauració de la legalitat de la Segona República --i per tant no jutjar ni els que la van subvertir ni els que van titularitzar el botí-- ; garantir un sistema nou de partits sense la **Falange**, però també amb el **PCE** i **Esquerra Republicana** marginalitzats per reforçar l'operació d'amnèsia; i, en tercer lloc, crear un mètode de finançament dels partits polítics que evités la sensació que la democràcia era més cara que la dictadura. Així és com es van crear les condicions per al que després aflora. Els mateixos que clavaven mossegades a la dictadura van passar a treure els nous partits dels seus maldecaps financers derivats d'un deficitari sistema de finançament públic. Que la **UCD** s'acomodés a aquest pacte resulta

del tot previsible. El partit de **Suárez** representava els funcionaris, empresaris i ciutadans espanyols que no volien demolar el franquisme sinó sobreviure'l. ¿Quan van sucumbir al tracte partits de tradició democràtica amb dirigents empresonats o exiliats pel franquisme? No va ser cosa d'un dia sinó un procés lent i imperceptible.

Pujol va obtenir el 1980 una victòria inesperada en les eleccions catalanes. Comunistes i socialistes havien arrasat en les eleccions del 1977 i el 1979. Els mateixos que avui es mobilitzen per terra, mar i aire per frenar l'independentisme van veure en **Pujol** el mur de contenció contra un govern de socialistes i comunistes en la Catalunya autònoma. De manera que l'exdirigent de **Banca Catalana** --persona de fiar per a les elits madrilenyes i barcelonines susceptible de ser domesticat-- va rebre tot tipus d'ajudes, lícites i il·lícites. La més sorprenent --vista amb la perspectiva del temps-- va ser la injecció que va rebre de la patronal catalana l'**Esquerra Republicana** d'**Heribert Barrera**, furibund anticomunista al qual per això mateix van perdonar el seu independentisme que mesos abans l'havia deixat fora de la legalitat constitucional. Aquells fills d'exbancararis catalans que ara s'esquincen les vestidures escrivint un dia sí i un altre també que l'independentisme el va inventar **Pujol a TV-3** i a l'escola, haurien de preguntar a casa qui i per què va pagar a **Barrera** la campanya electoral del 1980. Després d'aquests primers temptejos, **Pujol** ja formava part del sistema i, per tant, quan un parell d'anys després alguns damnificats d'aquella derrota li van buscar amb males arts les pessigolles per la seva vida anterior de banquer va rebre la preceptiva protecció. Aquells experiodistes que ara escriuen dia sí i dia també que els fills de **Pujol** robaven a cabassos davant el silenci de la premsa que s'atreveixen a qualificar de suvencionada haurien d'explicar com i per què van deixar d'investigar el cas cinc minuts abans de passar a dirigir la televisió de **Pujol** per després arruïnar el diari de **Prenafeta**. En aquella operació ja estava ficat l'home que li ha fet la declaració de la renda a Pujol mentre ha defraudat: **Joan Antoni Sánchez Carreté**, entre moltes altres coses dirigent del **Partit del Treball** que va emparar **ERC** en les seves llistes en les eleccions generals de 1977. [Félix Martínez](#) ha explicat que ha estat un dels cervells de la confessió de l'expresident.

La definitiva incorporació de **Pujol** al sistema de treball de les elits postfranquistes --catalanes i espanyoles-- va arribar després de [l'operació Roca](#). Un assumpte del qual l'expresident destronat es va mantenir aparentment distant però que no deixava de ser un intent de reproduir a escala espanyola l'aliança d'interessos que ell havia liderat a Catalunya. El preàmbul de l' *operació Roca* va ser nomenar **Pujol** "[espanyol de l'any](#)" el 1985 pel diari *ABC* (títol que encara no li ha retirat) com a únic bastió enfront de l'hegemonia dels socialistes encara no plenament domesticats. L'assumpte va sortir malament i la manera de tancar el forat no és aliena al que ara es destapa: el

secretari general del Partit Reformista Democràtic --avui president del **Reial Madrid**-- havia comprat a preu de saldo una empresa anomenada **Construcciones Padrós**, radicada a Badalona i en l'òrbita de **Banca Catalana**, i que en pocs anys va passar a ser una de les principals contractistes de l'obra pública licitada per la Generalitat. Així, l'exsecretari general va amassar prou fortuna per recuperar els avals personals amb què es va finançar la campanya del PRD. I es va obrir la veda en una Administració de nou encuny com era aquella Generalitat de Catalunya que va passar a ser una còpia a escala local d'aquella Administració i aquells empresaris que van sobreviure el franquisme, fossin catalans o espanyols. Poc després, **Pujol** va entendre que el control de la caixa podia comportar el control del partit. Quan **Miquel Roca**, encoratjat, va alçar el partit contra el fundador per forçar la seva entrada al Govern espanyol, Pujol va decidir tallar-li les ales i muntar un sistema alternatiu. Per a això es va servir de dos alfils: **Josep Antoni Duran i Lleida**, a l'ombra del qual es va muntar la trama de **Pallerols** (ja jutjada) i **Lluís Prenafeta**, al capdavant del clan **Pujol**, capitanejat per l'esposa i el primogènit. Allà va començar tot, no per cap [herència](#).

La ingenuïtat del PSOE i l'OTAN

Va ser també per aquelles dates quan el **PSOE** va perdre la ingenuïtat. Les primeres campanyes les va finançar amb fons procedents del **SPD** ("[Ni flick ni flock](#)", ¿se'n recorden?) i amb els fons públics previstos per als partits amb representació. Però el 1986 va arribar el referèndum de l'**OTAN**. I la llei no tenia previst sufragar la despesa. Va ser aleshores quan es va muntar la trama **Filesa** (ja jutjada). Les empreses "del sistema" volien ajudar **Felipe González** a guanyar el referèndum i van idear la manera de finançar la campanya amb la facturació d'estudis inexistents, tot legal en el compte de resultats de les companyies i il·legal en la comptabilitat dels partits. La història es repeteix una vegada i una altra, formalment són els polítics els que cometem il·legalitats però són les empreses les que s'emporten els beneficis.

Faltava un tercer en discòrdia per assegurar-se la plena impunitat. El **PP** d'**Aznar**, absent com **ERC** del consens constitucional, va entrar en aquesta dinàmica quan el nou líder de la dreta va decidir posar al capdavant de les finances el seu mentor polític, **Álvaro Lapuerta**, imputat en el cas **Bárcenas** i hereu de la saga [Naseiro-Sanchis](#), exculpats en un cas de finançament il·legal pel mateix sistema que ara pretén lliurar-se **Pujol** querellant-se contra la banca andorrana: l'eliminació de les proves per estar contaminades en el seu origen. Amb **Lapuerta**, **Aznar** va aconseguir que el **PP** deixés de ser la sectorial política de la **CEOE** que treia i posava candidats com explica en el seu primer volum de [memòries](#). Per això l'editor de Logronyo va seguir al davant del finançament del **PP** fins a passar la vara de

comandament al seu número 2: **Luis Bárcenas**. La resta ja està [explicada](#).

Així doncs, a principis dels anys 90 del segle passat a Espanya els pactes d'Estat que van garantir una transició pacífica ja tenien tots els partits amb possibilitats de governar --i els únics que han governat de fet-- conxorxats en un sistema emparat pel govern de l'Estat, amb partits forts però mal finançats i amb una 'omertá' basada en l'acudit del dentista. Quan apareixia un escàndol vinculat al finançament dels partits, es deien els uns als altres: "¿Oi que no ens farem mal?" En aquestes condicions, Espanya --amb Catalunya inclosa-- va viure dues èpoques daurades d'inversió pública --amb les seves corresponents comissions--: els fastos del 1992 i la bombolla immobiliària a partir del 2000. Es van fer autovies, edificis públics, autopistes, carreteres, escoles, universitats, milers de quilòmetres d'alta velocitat, aeroports, ports...Tot construït per les mateixes empreses que van fer els pantans de Franco i alguna recent incorporació. I tots sobrefinançats per la **Unió Europea** i pels 'pelotazos' immobiliaris. La millor manera d'entendre-ho és visitar la sèrie de televisió [Crematorio](#).

La crisi es va emportar l'aigua dels diners fàcils i va aparèixer el fang de la corrupció. **Nóos, Gürtel, ERO, Palau, Pretòria, Mercuri, Pujol**... Sempre la mateixa història: tripijocs al BOE (concursos, requalificacions, concessions, reglaments, homologacions) pagats a través d'empreses fantasmes dirigides pels menys escrupolosos que s'emporten un percentatge de les comissions i amb la resta paguen els festejos electorals. La primera reacció per surfejar aquesta nova contrarietat va ser generar al mapa polític alternatives als partits de la transició però 'low cost', gràcies a les xarxes socials: així **Unió Progrés i Democràcia** (fundada per una exdirigent socialista) i **Ciutadans** (fundat pel fill d'un expresident de **la Caixa** i cosí del penúltim president de **Catalunya Banc**) es van dedicar durant la crisi a expandir la idea que la corrupció era cosa dels polítics mentre que els empresaris eren com les esposes d'**Urdangarín** i **Torres**: firmaven però no en sabien res. En el seu discurs entretenen el personal amb els excessos en les dietes --que n'hi ha--, amb els excessos en els quadros dels exministres --que n'hi ha--, amb els excessos en els cotxes oficials --que n'hi ha--, amb els excessos de càrrecs de confiança --que n'hi ha--, però els becs d'or de l'antipolítica mai parlen dels excessos d'obra pública, de despesa farmacèutica o de les assegurances de vida de les concessionàries de les autopistes. Aquesta feina ha quedat per a **Podem**, i en menor mesura **IU** i **Esquerra**.

Finalment, la bomba ha esclatat pel costat de **Pujol**. El seu suport al desafiament independentista l'ha expulsat del pacte d'Estat --ja no serveix com a mur de contenció d'**ERC** ni assegura la unitat de

mercat--, i una vegada proscrit tots s'han recordat dels pagaments que van fer al seu entorn, 'antes roja que rota'. La memòria és selectiva. Però tot no va començar el 2012 si no el 1976.